

Taxonomi för regional biblioteksverksamhet

Vad är en taxonomi?

En taxonomi är ett hierarkiskt system som beskriver olika nivåer.

Ordet taxonomi kommer av grekiskans *taxis* (ordning, uppställning) och *-nomi* (del, regel). Varje enhet (taxon) ges ett namn och nomenklaturkoder reglerar utformningen av olika nivåer/ranger i det hierarkiska systemet.

Användningen av taxonomier är vanligast inom naturvetenskap men man har även utvecklat taxonomier inom andra områden. Benjamin Bloom gjorde det inom pedagogiken och David Loertscher gjorde en taxonomi som beskriver samarbete mellan skolbibliotekarie och lärare. Genom workshops med bibliotekschefer i Stockholm utformade Malin Ögland taxonomier för folkbiblioteksverksamhet.

Taxonomier beskriver nivåer av mål där varje nivå klargör vad det är tänkt att man ska uppnå. Det finns självklart en vikt av konsensus om innehållet i nivåerna.

Om denna taxonomi

Denna taxonomi är ett förslag på en taxonomi för regional biblioteksverksamhet med exempel från tillgänglighetsarbete. På SLB:s konferens i Norrfällsviken hösten 2014 skrev konsulenter ner exempel på praktisk verksamhet inom området och en arbetsgrupp har sedan klustrat, bearbetat och analyserat materialet.

Syftet med taxonomin är att dels att ta fram en generell utvecklingsmodell för länsbibliotekens arbete med kommunbiblioteken inom olika områden, dels att ta fram specifika, konkreta exempel inom området tillgänglighet. En outtalad förutsättning i taxonomin är att länsbibliotek och kommunbibliotek redan har ett gott samarbete och att länsbiblioteket har kunskap om kommunbibliotekens grundförutsättningar. En annan outtalad förutsättning är länsbibliotekens uppdrag. Tanken är att de sju grundpunkterna ska kunna användas inom andra utvecklingsområden.

Den regionala biblioteksverksamheten går under olika benämningar beroende på vilket län eller region som är huvudman. Det kan kallas länsbibliotek, regionbibliotek eller något annat. Den nya bibliotekslagen har ersatt termen länsbibliotek med begreppet regional biblioteksverksamhet. För att göra taxonomin läsbar har vi valt att genomgående använda ordet länsbibliotek som benämning på den regionala biblioteksverksamheten.

Förslag till taxonomi för regional biblioteksverksamhet riktad mot kommunbibliotek, med exempel från området tillgänglighet

1. Identifierar uppdraget

Länsbiblioteket identifierar vilka styrdokument som finns samt definierar vilken roll länsbiblioteket ska ha i arbetet med kommunbiblioteken.

Exempel läsombud: Länsbiblioteket undersöker på vilket sätt verksamheten med läsombud kan kopplas till Bibliotekslagen (§2 om demokrati och tillgänglighet) och till den regionala biblioteksplanen och andra styrdokument.

Exempel anpassade medier: Länsbiblioteket undersöker på vilket sätt verksamheten med anpassade medier kan kopplas till Bibliotekslagen och till den regionala biblioteksplanen och andra styrdokument.

2. Omvärldsbevakning

Länsbiblioteket identifierar målgrupper, sammanhang och andra aktörer på nationell, regional och kommunal nivå samt skaffar sig faktaunderlag.

Exempel läsombud: Länsbiblioteket identifierar myndigheter, organisationer, föreningar med flera - exempelvis MTM, studieförbund, pensionärsorganisationer, vårdföretag - som arbetar med läsombudsverksamhet och informerar sig om deras verksamhet.

Exempel anpassade medier: Länsbiblioteket identifierar myndigheter, organisationer, föreningar med flera - exempelvis MTM, funktionshinderorganisationer, förlag - som arbetar med anpassade medier och informerar sig om deras verksamhet.

3. Kommunicerar uppdraget lokalt, regionalt och nationellt

Länsbiblioteket tar reda på vilka partners och plattformar som är relevanta. Länsbiblioteket organiserar och kommunicerar sitt uppdrag strategiskt på olika nivåer, vid olika tillfällen och på olika sätt.

Exempel läsombud: Länsbiblioteket lyfter frågan om läsombud på möten med bibliotekschefer respektive studieförbund och berättar om vad som ligger i länsbibliotekets uppdrag.

Exempel anpassade medier: Länsbiblioteket är kontaktnod mellan MTM och bibliotek och andra organisationer och berättar om länsbibliotekets uppdrag och diskuterar möjligheter till samordning.

4. Kommunicerar utvecklingsbehov och resurser

Länsbiblioteket kartlägger och analyserar var det finns brister och behov av utveckling. Länsbiblioteket nätverkar strategiskt för att finna vilka resurser (kunskap, lokaler, pengar osv) som kan användas på befintligt sätt eller i nya konstellationer.

Exempel läsombud: Äldreomsorgen i en kommun tar kontakt med länsbiblioteket för att de vill starta läsombudsverksamhet. Länsbiblioteket tar först kontakt med kommunbiblioteket och diskuterar behov, förutsättningar och resurser. Länsbiblioteket sammanför sedan de olika aktörerna som får möjlighet att bilda ett nätverk.

Exempel anpassade medier: Ett nytt sätt att distribuera talböcker är under utveckling. Länsbiblioteket diskuterar nya arbetssätt och metoder med MTM och de lokala biblioteken för att undersöka vilken funktion de ska ha i framtiden.

5. Fortbildning

De identifierade utvecklingsbehoven bildar utgångspunkt för planering av formell och informell fortbildning. Länsbiblioteket är en arena för erfarenhetsutbyte.

Exempel läsombud: Ett par kommuner vill starta läsverksamhet för vuxna med intellektuella funktionsnedsättningar. Länsbiblioteket ordnar tillsammans med ett studieförbund en gemensam läsombudskurs för personal inom daglig verksamhet och bibliotekspersonal.

Exempel anpassade medier: Inför Dyslexiveckan arrangerar länsbiblioteket inspirationsträffar med erfarenhetsutbyte för kommunbibliotek om anpassade medier, digitala resurser och alternativa hjälpmedel.

6. Metod- och verksamhetsutveckling

Länsbiblioteket skapar kontaktnät som möjliggör nya kunskaper och samarbeten som utvecklar verksamheten. Länsbiblioteket initierar och driver projekt och andra arbetsätt, samt initierar forskning som metod- och verksamhetsutvecklar.

Exempel läsombud: Länsbiblioteket samordnar ett projekt om erfarenhetsutbyte mellan bibliotekspersonal och vårdpersonal. Vårdpersonal och bibliotekspersonal lär om och av varandras verksamheter för att förbättra läsombudsverksamheten.

Exempel anpassade medier: Länsbiblioteket samordnar ett projekt om marknadsföring av anpassade medier genom filmer tillsammans med en regional filmkonsulent och länets bibliotek.

7. Dokumenterar och sprider

Länsbiblioteket utvärderar metoderna och projekten. Länsbiblioteket ser till att goda samarbeten och exempel sprids. Vissa resultat kan knytas till forskning och bli underlag för kommande styrdokument.

Exempel läsombud: En forskare anställs för att under ett projekt dokumentera och utvärdera de metoder som arbetas fram. Länsbiblioteket presenterar tillsammans med forskaren resultaten på Mötesplats Borås. Rapporten används sedan som underlag inför kommande verksamhetsplanering på biblioteken och inom LSS-verksamheten.

Exempel anpassade medier: Filmer om anpassade medier som tagits fram i ett projekt visas på Svenska Daisykonsortiets årliga konferens. Filmerna sprids via länsbibliotekets webbsida där de finns tillgängliga att hämta hem och använda.

2015-04-10

Johanna Berglind, Maria Lundqvist, Karin Sundström, Lena Udd och Tuija Vartiainen

Reviderat 2015-05-22 och 2015-06-12

Maria Lundqvist, Karin Sundström, Lena Udd, Johanna Berglind